

dobrem¹². Ważną cechą społeczeństwa uczestniczącego, w opozycji do wycofanego, zakładającego szerokie uczestnictwo ludzi w wielu typach aktywności: ekonomicznej, politycznej i społecznej, wymienia A. Siciński¹³.

Istotnym komponentem społeczeństwa obywatelskiego jest „obywatelskość”. Według P. Glińskiego „jednym z najlepszych wskaźników szeroko określanego pojęcia obywatelskości jest grupowa aktywność obywatelska (przejawia się przede wszystkim w działalności organizacji pozarządowych, a także – choć w mniejszym stopniu – w działaniach samorządów i wspólnot lokalnych o charakterze obywatelskim i w aktywności, nielicznych raczej w Polsce, nieformalnych grup obywatelskich i ruchów społecznych)”¹⁴. Na uwagę zasługuje podstawa aksjologiczna aktywności obywatelskiej. Nie może zabraknąć w niej urzeczywistnienia braterstwa, solidarności, równości praw, zaufania, dobra wspólnego, kooperacji, przestrzegania wspólnie ustalonych reguł i zasad, poszanowania godności, odpowiedzialności, mądrości i podmiotowego traktowania drugiego człowieka, grupy i wspólnoty¹⁵.

2.1 Społeczeństwo obywatelskie w Polsce

Jednym z najbardziej systematycznych przeglądów stanu społeczeństwa obywatelskiego w Polsce była Diagnoza Społeczna – projekt badawczy realizowany przez zespół pod kierunkiem J. Czapińskiego i T. Panka¹⁶. Ostatni dostępny raport w ramach Diagnozy Społecznej pochodzi z 2015 r. Biorąc jednak pod uwagę, że badanie to realizowano regularnie od 2000 r. odrębną część poświęcając stanowi społeczeństwa obywatelskiego, można przyjąć, że wskazuje na pewne dość stałe trendy w tym obszarze, które – biorąc pod uwagę chociażby najnowsze dane statystyczne dot. III sektora – nadal pozostają aktualne.

W raporcie z 2015 r. wskazano na pozytywny trend w zakresie wrażliwości na dobro wspólne, co należy uznać za fundament społeczeństwa obywatelskiego. Jak podkreślają autorzy raportu, nie jest to jednak wystarczające „(...) abyśmy mogli powiedzieć o sobie, że zbudowaliśmy już społeczeństwo obywatelskie”¹⁷. Deklaracjom badanych, dotyczącym postaw wobec dobra wspólnego, nie towarzyszą bowiem adekwatne zachowania, co dotyczy – i jest szczególnie

¹² Shils, E. (1994). Co to jest społeczeństwo obywatelskie? W: Krzysztof Michalski (red.) Europa i społeczeństwo obywatelskie. Rozmowy w Castel Gandolfo. Kraków: SIW Znak, Warszawa: Fundacja im. S. Batorego.

¹³ Siciński, A. (2002). Styl życia, kultura, wybór. Warszawa: Wydawnictwo IFiS PAN.

¹⁴ Gliński, P. (2005). Aktywność aktorów społecznych- deficyt obywatelstwa wobec codziennej zaradności Polaków. W: W. Wesołowski, J. Włodarek (red.), Kręgi integracji i rodzaje tożsamości. Polska – Europa – Świat. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, s. 226.

¹⁵ Wnuk-Lipiński, E. (2007). Meandry formowania się społeczeństwa obywatelskiego w Europie Środkowej i Wschodniej. W: Chrześcijaństwo – świat – polityka, Nr 1 (2) 2007. Warszawa: Instytut Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, s. 9.

¹⁶ <http://www.diagnoza.com/>.

¹⁷ Czapiński J., Panek T. (red.) (2015), Diagnoza społeczna 2015, www.diagnoza.com [dostęp: 20.04.2020 r.], str. 334.